Novitates Theriologicae, Pars 16: 243–245 (2023)
doi: http://doi.org/10.53452/nt1651

Юрій Ільюхін — дослідник фауни та музеолог Музею природи Харківського університету

Ігор Загороднюк

Національний науково-природничий музей НАН України (Київ)
e-mail: zoozag@ukr.net; orcid: 0000-0002-0523-133X

Zagorodniuk, I. **Yuriy Illiukhin, a fauna researcher and museologist at the Museum of Nature of Kharkiv University.** — An essay about a fellow museologist, a graduate of Kharkiv University and a senior researcher at the university's Museum of Nature (MNKU). The researcher worked exclusively and consistently with the mammalian collections of MNKU, inventorying and describing the collections from year to year, analysing their volumes, collectors and unique specimens. He prepared articles on the collections of such groups as *Desmana*, Chiroptera, Ursidae, Canidae, Dipodoidea, Gliridae, *Spalax*, and Ungulata, published in professional journals. The researcher took an active part in a number of museological conferences (2007–2019).

Біографічні деталі

Ільюхін Юрій Васильович народився у Харкові 31 травня 1963 р. Протягом 1982–1987 рр. навчився у Харківському державному університеті імені О. Горького (нині Харківський національний університет ім. В. Каразіна), на біологічному факультеті. Спеціалізувався на кафедрі зоології під керівництвом О. Лисецького. У 1987–1989 роках працював у заповідниках Центральної Азії — на посаді єгеря в Тигровій балці (Таджикистан) та ст. наук. співроб. у Нуратинському заповіднику (Узбекистан). У 1989–1992 рр. — мол. наук. співроб. у Всесоюзному НДІ водної охорони (Харків).

З 1992 до 2022 р. працював у Музеї природи Харківського університету (МПХУ), у т.ч. з 1992 р. — науковим, а з 1999 р. — старшим науковим співробітником відділу хребетних. З 2015 до 2022 р. завідував фондами ссавців. Займався експозиційною, науковою і фондовою роботою. Маючи виразний заповідний старт, дослідник перейшов до музейної роботи, отримав досвід роботи з Володимиром Криволаповим, носієм історії МПХУ, і надалі інвентаризував і досліджував колекції ссавців.

Рис. 1. Юрій Ільюхін в рік виходу на пенсію, на екскурсі в Голосіївському НПП. 29.04.2023. Фото автора.

Теріологічні дослідження і колекції

Від навчання і до кінця наукової кар'єри займався вивченням ссавців. Дипломна робота (1987 р.) — «Ведмідь бурий Тебердинського заповідника» (керівники — ст. н. сп. Тебердинского заповідника Г. Бобирь і доц. каф. зоології ХДУ О. Лисецький). Всі подальші наукові доробки дослідника пов'язані з аналізом і описом теріологічних колекцій МПХУ, і з року в рік послідовно Юрій Ільюхін робив аналіз фондів, розбираючи їх, ревізуючи і описуючи в наукових працях. Такі праці значною мірою пов'язані з виданнями Українського теріологічного товариства — *Novitates Theriologicae* (2015, 2022), *Праці Теріологічної школи* (2016), *Theriologia Ukrainica* (2018, 2019), а також музейними виданнями — *Geo&Bio* (2018) та збірниками серії *Природнича музеологія* (2013, 2015, 2019). Значна частина працю містить каталожну та кадастрову інформацію. Таки, зокрема, є:

«Хохуля руська *Desmana moschata* L., 1758 в колекції Музею природи...» (Ільюхін 2015*a*), «Представники надряду Ungulata у краніологічній колекції проф. О. Браунера в Музеї природи...» [Ільюхін 2016], «Представники ряду Chiroptera в колекції Музею природи...» [Ільюхін Ю. 2018], «Поширення сліпака східного (*Spalax microphthalmus*) в Україні за матеріалами зоологічних колекцій» [Коробченко *et al*. 2018], «Представники родини Ursidae в Музеї природи Харківського університету та їхні краніологічні особливості» [Ільюхін 2019*a*], «Надродина Стрибакуваті (Dipodoidea) в колекції Музею природи...» [Ільюхін 2020], «Гризуни родини Вовчкових (Gliridae) у колекції Музею природи...» [Ільюхін 2021]. Трохи осторонь стоїть праця «Вовчок сірий (*Glis glis*) на території Більського археологічного комплексу» [Бондаренко, Ільюхін 2022], присвячена опису природної популяції, проте поштовхом стали колекційні зразки із зазначеного місцезнаходження.

Праці Ю. Ільюхіна були представлені на низці музейних конференцій, у т.ч. 2007 р. на конференції з нагоди 200-річчя МПХУ та на трьох музеологічних конференціях циклу «Природнича музеологія» в ННПМ.

Конференційні праці: «Порівняльна краніометрія черепів дрібних котових з фондових колекцій Музею природи...» (з В. Бондаренком, 2007), «Краніологічна колекція родини псових у фондах Музею природи...» (з В. Криволаповим, 2013), «Рід *Felis* в остеологічній колекції О. Браунера в Музеї природи...» (з В. Криволаповим, 2015), «Представники родини Ursidae в колекції Музею природи...» (2019).

Рис. 2. Юрій Ільюхін на 25 (Поліській) Теріошколі. 3.10.2018. Поруч О. Марковська. Фото автора.

Додаткова інформація

Юрій Ільюхін завжди приязно ставиться до колег і відгукується на різні питання щодо колекцій або перевірки колекційних даних, на запрошення до участі у наукових форумах, де не раз виступав з доповідями про унікальні колекції МПХУ. Він неодноразово брав участь у вже згаданих музеологічних конференціях та в Теріологічних школах (напр., 2017 р. в Одеському університеті та 2018 р. у Поліському природному заповіднику).

З повагою до своїх найближчих колег, які стали його вчителями, дослідник підготував пам'ятні статті, опубліковані у фахових виданнях, зокрема нарис про Володимира Криволапова (1951–2015) [Ільюхін 2015*b*] та про свого університетського керівника Олександра Лисецького [Ільюхін 2019*b*].

Профіль дослідника в Гугл-Академії (h = 3): user=dVxeoVwAAAAJ

Література

Бондаренко В., Ю. Ільюхін. 2022. Вовчок сірий (Glis glis) на території Більського археологічного комплексу (Полтавщина). *Novitates Theriologicae*, **13**: 80–82. CrossRef

Ільюхін, Ю. 2015*a*. Хохуля руська Desmana moschata L., 1758 в колекції Музею природи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. *Novitates Theriologicae*, **9**: 175–179.

Ільюхін, Ю. 2015*b*. Пам'яті Володимира Криволапова (1951–2015). *Праці Теріологічної Школи*, 13: 143–144. CrossRef

Ільюхін, Ю. 2016. Представники надряду Ungulata у краніологічній колекції проф. О. Браунера в Музеї природи Харківського університету. *Праці Теріологічної школи*, **14**: 49–55. CrossRef

Ільюхін Ю. 2018. Представники ряду Chiroptera в колекції Музею природи Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. *Theriologia Ukrainica*, **16**: 77–84. CrossRef

Ільюхін, Ю. 2019*a*. Представники родини Ursidae в Музеї природи Харківського університету та їхні краніологічні особливості. *Theriologia Ukrainica*, **18**: 52–56. CrossRef

Ільюхін, Ю. В. 2019*b*. Олександр Сергійович Лисецький і колекція кажанів Музею природи Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія Біологія*, **33**: 156–160. CrossRef

Ільюхін, Ю. 2020. Надродина Стрибакуваті (Dipodoidea) в колекції Музею природи Харківського університету імені В. Н. Каразіна. *Novitates Theriologicae*, **11**: 107–112. CrossRef

Ільюхін, Ю. 2021. Гризуни родини Вовчкових (Gliridae) у колекції Музею природи Харківського університету імені В. Н. Каразіна. *Theriologia Ukrainica*, **22**: 3–10. CrossRef

Коробченко, М., І. Загороднюк, Ю. Ільюхін. 2018. Поширення сліпака східного (Spalax microphthalmus) в Україні за матеріалами зоологічних колекцій. *Geo & Bio*, **16**: 63–75. CrossRef

Резюме

Загороднюк, І. **Юрій Ільюхін — дослідник фауни та музеолог Музею природи Харківського університету.** — Нарис про колегу-музеолога, випускника Харківського університету і старшого наукового співробітнику Музею природи цього університету (МПХУ). Дослідник працював виключно і послідовно з колекціями ссавців МПХУ, з року в рік інвентаризуючи і описуючи колекції з аналізом їх обсягів, колекторів та унікальних зразків. Ним підготовлено статті про колекції таких груп, як *Desmana*, Chiroptera, Ursidae, Canidae, Dipodoidea, Gliridae, *Spalax*, Ungulata, опубліковані у фахових виданнях. Дослідник брав активну участь у низці музеологічних конференцій (2007–2019 рр.).